

РЕЦЕНЗІЯ

доктора педагогічних наук, професора

Коваленко Наталії Володимирівни на дисертацію

Лохоні Миколи Миколайовича

«Формування готовності майбутніх викладачів до створення іміджу

закладу вищої освіти у процесі магістерської підготовки»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії

зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми наукової роботи. В сучасному суспільстві місія закладів вищої освіти розширюється, що, у свою чергу, сприяє підвищенню їх конкурентоспроможності в залученні абітурієнтів, викладачів та фінансування. Зростаючий масштаб конкуренції на національному та міжнародному рівнях у секторі вищої освіти актуалізує імідж закладу вищої освіти як важомий фактор його розвитку і важливу проблему дослідження. Імідж закладів вищої освіти відіграє вирішальну роль у ставленні зацікавлених осіб і широкої громадськості до цього закладу. Позитивний імідж у таких умовах відіграє виняткову роль і гарантує перспективність, довгостроковий успіх і стабільність. Поняття іміджу закладу освіти відносно нове й неусталене, у науковому дискурсі наявні різні підходи і трактування що призводять до непорозумінь, які, у свою чергу, ускладнюють формування іміджу закладу вищої освіти і чим підтверджується актуальність рецензованого дисертаційного дослідження.

Система вищої освіти України переживає фундаментальні метаморфози викликані пандемією і війною. Заклади стикаються зі змінами в державному фінансуванні, глобалізація вищої освіти створює нових конкурентів, кількість абітурієнтів зменшується, викликами є утримання і підвищення якості освіти в умовах довготривалого дистанційного і змішаного навчання. Поряд з тим, заклади вищої освіти у всьому світі стикаються зі зменшенням кількості студентів і фінансування, що призводить до підвищення конкуренції. Відтак,

актуальними стають порівняльно-педагогічні дослідження проблеми створення іміджу закладів вищої освіти, які передбачають вивчення й узагальнення кращого світового досвіду.

Актуальність дослідження Лохоні М.М. зумовлена також необхідністю з'ясування суперечностей, як-от: між стрімким зростанням сучасних вимог до іміджу закладу вищої освіти та недостатньою розробленістю теоретичних і методичних зasad формування готовності майбутніх викладачів до його створення у процесі магістерської підготовки; об'єктивною потребою розроблення і впровадження у закладі вищої освіти моделі, реалізація якої може забезпечити ефективність формування готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти у процесі магістерської підготовки, та недостатнім рівнем її дослідження у теоретичному і практичному аспектах; сучасними запитами щодо підвищення якості організації процесу формування готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти в умовах магістратури та відсутністю вищезазначених та обґрунтованих педагогічних умов, етапів, відповідного науково-методичного й організаційного супроводу досліджуваного феномену.

Грунтуючись на підкресленому вище, вагомої актуальності набуває тема дисертаційного дослідження **Лохоні Миколи Миколайовича «Формування готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти у процесі магістерської підготовки»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.
Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри менеджменту освіти та педагогіки вищої школи Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка і є складовою комплексних досліджень з тем кафедри менеджменту освіти та педагогіки вищої школи «Теоретичні та методичні засади професійної підготовки магістрів в умовах університету» (реєстраційний номер 0111U0005732) та кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка «Теоретичні та методичні засади інноваційного розвитку

освіти у національному, європейському та глобальному контекстах» (реєстраційний номер 0121U107883).

Тему дисертаційної роботи затверджено вченого радою Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (протокол № 4 від 27 жовтня 2020 р.).

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

Схарактеризовано поняттєвий апарат дослідження проблеми формування готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу освіти у процесі професійної підготовки в умовах магістратури. Розглянуто наукові підходи дослідників до трактування основних понять дисертаційного дослідження. Констатовано, що існуюча відповідна термінологічна система не має усталених визначень.

У дослідженні уточнено сутність поняття «імідж закладу вищої освіти», як сукупність характеристик закладу вищої освіти, що складається із оцінок і вражень та слугує унікальності, відомості серед абітурієнтів, учасників освітнього процесу, стейкхолдерів, замовників освітніх послуг та забезпечує нові можливості щодо ефективного функціонування та розвитку закладу на ринку освітніх послуг. Конкретизовано сутність поняття «готовність майбутнього викладача до створення іміджу закладу вищої освіти» як інтегративну якість особистості майбутнього викладача, що містить особистісно-мотиваційну, когнітивноопераційну та результативно-оцінну складові та відображає володіння знаннями, уміннями та навичками з обраної професії та характеризує здатність майбутнього викладача до забезпечення високого рівня формування іміджу закладу вищої освіти у процесі професійної діяльності. Розкрито сутність та структуру (особистісно-мотиваційний, когнітивноопераційний, результативно-оцінний компоненти) готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти у процесі магістерської підготовки.

Важливим внеском є розроблена й теоретично обґрунтована модель та визначені педагогічні умови формування готовності майбутніх викладачів до

створення іміджу закладу вищої освіти у процесі магістерської підготовки, ефективність яких доведено експериментально

Нові факти, одержані здобувачем. Задля досягнення поставленої мети Лохоня М.М. визначає та розв'язує конкретні пошуково-дослідницькі завдання в межах обраної проблематики.

Наукова новизна здійсненого дослідження є беззаперечною, оскільки вперше в українській педагогічній науці розроблено, обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність моделі формування готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти у процесі магістерської підготовки, яка відображає формування означеної характеристики особистості у конструктивній взаємодії основних блоків (концептуально-цільовий, організаційно-методичний, контролально-коригувальний), уточнюючи педагогічні умови (усвідомлення викладачами і студентами необхідності формування готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти у процесі магістерської підготовки; спрямованість змісту навчальних дисциплін та позанавчальних заходів на формування готовності майбутніх викладачів до створення позитивного іміджу закладу; створення середовища, сприятливого для конвертації набутих здобувачами вищої освіти знань і умінь в іміджетворчу діяльність) та етапи (мотиваційно-когнітивний, професійно-діяльнісний, діагностично-релевантний) формування готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти в процесі магістерської підготовки. Схарактеризовано проблему формування готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти в теорії та практиці вітчизняної та зарубіжної освіти. Визначено структуру готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти в аспекті виокремлення особистісно-мотиваційного, когнітивно-операційного, результативно-оцінного компонентів. Розроблено організаційно-методичне забезпечення формування готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти у процесі магістерської підготовки, визначено критерії (особистісно-

мотиваційний, когнітивно-операційний, результативнооцінний), показники і рівні (високий, середній, низький) сформованості готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти. Здійснено експериментальну перевірку ефективності моделі формування готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти у процесі магістерської підготовки. Уточнено та конкретизовано сутність понять «імідж закладу вищої освіти», «готовність майбутніх викладачів до створення іміджу ЗВО», «формування готовності майбутніх викладачів до створення іміджу ЗВО». Удосконалено зміст, форми, методи магістерської підготовки майбутніх викладачів у закладі вищої освіти. Подальшого розвитку набули наукові уявлення про сутність і структуру готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти, зміст та організаційно-методичне забезпечення професійної підготовки майбутніх викладачів вищої школи.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, опублікованих працях. Аналіз тексту дисертації надав можливість констатувати обґрунтованість наукових положень та висновків дослідження, оскільки вони спираються на низку методологічних підходів, оригінальних методичних принципів та сукупність дослідницьких методів. Серед останніх визначимо моделювання – для розроблення та теоретичного обґрунтування моделі формування готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти у процесі магістерської підготовки; емпіричні: діагностичні (анкетування, тестування, опитування, аналіз нормативної та звітної документації, спостереження) – для визначення рівнів сформованості готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти у процесі магістерської підготовки; педагогічний експеримент – для перевірки ефективності розробленої моделі формування готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти у процесі магістерської підготовки; статистичні: методи математичної статистики для проведення кількісного та якісного аналізу емпіричних даних результату педагогічного експерименту.

Наукові результати дослідження широко апробовані і представлені в науковій і практичній площинах: в 15 наукових та навчально-методичних працях, в роботі наукопрактичних і науково-методичних конференціях і семінарах різних рівнів, а також в освітньому процесі Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка № 2697 від 26.10.2023 р.), Комунального закладу Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка № 594/01-16 від 07.11.2023 р.), Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (довідка № 584 від 06.11.2023 р.), Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (довідка № 82-4 від 07.11.2023 р.).

Значення для науки і практики отриманих результатів. Дисератційна робота Лохоні М.М. має незаперечне, вагоме практичне значення, яке полягає в тому, що розроблено та впроваджено в освітній процес педагогічних закладів вищої освіти організаційно-методичне забезпечення, спрямоване на формування готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти у процесі магістерської підготовки, а саме: Комплексний план формування готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти у процесі магістерської підготовки; навчально-методичний комплекс реалізації програми курсу за вибором «Імідж як інструмент конкурентоздатності закладу вищої освіти»; внутрішньо-кафедральний семінар «Педагогічне керівництво формуванням готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти у процесі магістерської підготовки»; методичний супровід позанавчальних заходів: вебквест «Формування іміджу закладу вищої освіти: погляд майбутнього викладача», інтерактивний форум «Сучасний заклад вищої освіти: імідж та соціальні перспективи», що може бути використано у процесі фахової підготовки майбутніх викладачів, у ході підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів вищої освіти, фахової передвищої освіти та професійно-технічної освіти.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. У вступі обґрунтовано важливість та доцільність кваліфікаційної наукової праці, її актуальність на сучасному етапі розвитку суспільства, подано науковий апарат дослідження, висвітлено наукову новизну, джерельну базу, хронологічні межі, практичне значення та структуру дослідження.

У першому розділі обґрунтовано теоретичні основи формування готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти у процесі магістерської підготовки: висвітлено стан розроблення та поняттєвий апарат дослідження, схарактеризовано структурні компоненти готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти та досвід формування в зарубіжній вищій школі.

У другому розділі подано наукове обґрунтування моделі формування готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти у процесі магістерської підготовки: схарактеризовано критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти, обґрунтовано педагогічні умови його формування.

У третьому розділі висвітлено експериментальну перевірку ефективності розробленої моделі формування готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти в процесі магістерської підготовки: описана організація експерименту та висвітлені переконливі результати експериментальної перевірки.

Система висновків дисертаційного дослідження (висновки в підрозділах, висновки до розділів) цілісно узагальнює і висвітлює головні результати дослідження, зміст загальних висновків відображає і доводить реалізованість завдань дослідження, підтверджуючи досягнення визначені в роботі мети.

Список використаних джерел вміщує 322 назви, з них 114 іноземними мовами і 19 додатків демонструє широку джерельну базу наукової дискусії.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Позитивно оцінюючи здобутки дисертанта, вважаємо за необхідне висловити в дискусійному плані такі побажання до поданої дисертаційної роботи:

1. Заслуговує на увагу опис дослідно експериментальної роботи щодо перевірки ефективності моделі формування готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти у процесі магістерської підготовки. Водночас вважаємо що був би доцільним більш детальний аналіз використованого в дисертаційній роботі діагностичного інструментарію на кожному етапі процесу формування готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти в процесі магістерської підготовки.

2. У дисертації визначено та обґрунтовано педагогічні умови формування готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти в процесі магістерської підготовки. На нашу думку, бажано було б більш повно розкрити процес впровадження виокремлених та обґрунтованих педагогічних умов у діяльність студентського самоврядування як важливої складової навчального процесу в університеті.

3. Беззаперечним надбанням дисертації відмічаємо розробку Комплексного плану формування готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти в процесі магістерської підготовки (табл. 3.5, с. 201-210). Однак, на наш погляд, додактового обґрунтування в тексті роботи потребує специфіка структурно-методичної організації заходів, зазначених у Комплексному плані формування готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти в процесі магістерської підготовки.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових виданнях. Аналіз наукових робіт здобувача, що вказані у списку опублікованих праць за темою дисертації, дає можливість стверджувати, що опубліковані роботи повною мірою висвітлюють головні положення та висновки дослідження.

Загалом вважаємо, що дисертація пройшла належну апробацію, є самостійною науковою працею, яка має завершений характер. Ознайомлення з текстом дисертації дає підстави стверджувати, що за змістом, структурою вона відповідає чинним вимогам, які висуваються до робіт такого рівня.

Висновок про відповідність дисертації чинним вимогам.

Дисертація «Формування готовності майбутніх викладачів до створення іміджу закладу вищої освіти у процесі магістерської підготовки» є завершеною науковою працею, у якій її автором, Лохонею М.М., отримано нові науково обґрунтовані результати, які в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, що має значення для розвитку теорії і практики освіти. Рецензована дисертаційна робота відповідає чинним вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченого ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор, Лохоня Микола Миколайович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Рецензент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри психології
Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка

Наталія КОВАЛЕНКО

